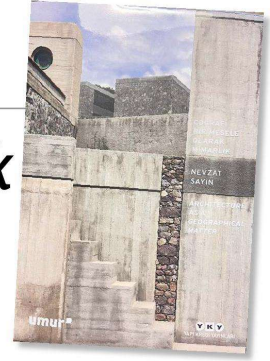

Coğrafi bir mesele olarak mimarlık

Mimar Nevzat Sayın, "Coğrafi bir Mesele Olarak Mimarlık" isimli bir kitap hazırladı ve bu yayını Yapı Kredi Yayınları'ndan çıktı. Çağımızın en üretken mimarlarından biri olan Sayın'ın yaşamından ve anılarından yola çıkarak mimarlık alanındaki pek çok konuya dikkat çeken bu yayını, sadece mimarların değil; herkesin ilgisini çekebilecek bir okumalık.

Vitruvius'tan bu yana çağlar boyunca onun gibi yapı üreticileri ve mimarların kaleme aldığı binlerce yayın var. Mimarlar, veya daha geniş bir perspektiften bakınca tüm yaratıcı meslek sahipleri, eğer olurlarsa, iyi birer düşünür, hikaye anlatıcısı ve yazar oluyorlar mesleklerine paralel olarak.

Aslında yaratıcı alanlardaki kim-selerin dünyası görseldir ve gör-selliğin bir başına kendini ifade etmesi, her şeyi anlatması beklenti. Bu ideal pratikte pek karşılabilir değildir. Bir projenin daha ilk yaratım evrelerindeki paylaşımlar, sonraki aşamalarda kullanılcıya yapılan sunumlardaki kimi zaman boş boş bakışlar, tasarımcıyı hep daha fazlasını ortaya koymaya yöneltir. Karşısındaki kendi düş dünyasına çekebilecek herhangi bir şey gereklidir! Tasarım bir iletişim mesle-sidir her şeyden önce ve bu iletişim eskizlerle ve projelerle birlikte pek çok farklı meca ile birlikte sağlanır. Kelimeler, fotoğraflar, anılar, edebiyat ve sanat; sıralanabilecek pek çok farklı kavram olarak, tasarımın ifadesini bütünlür.

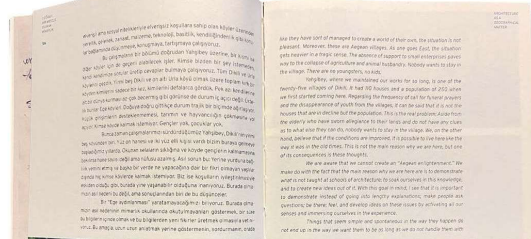
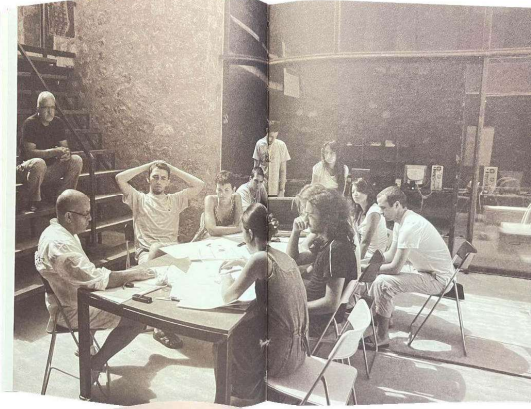
MİMARLAR NEDEN YAZAR?

Bu tamamlama arayışı içerisinde ülkemizde ve dünyada mimarlar pek çok yayını ortaya koyuyorlar. Bu yayınların çok büyük bir kısmı, mimarın mesleki üretimlerini konu edinir. Yayının kendini anlatması gerektiğini düşünülebilir; oysa günümüz koşullarında mimarın ilk fikri, uygulamacıya kadar pek çok sebeple farklılaşır. Bu farklılık çoğunlukla da o ilk fikri yozlaştırır. Daha çok kat, daha etkili cephe, daha ekonomik malzeme, suyunu çekmiş bütçelerle kotarılan aydınlatmalar derken bir yapı, özellikle bizim coğrafyamızda mimarın o ilk, saf düşüncesinden düşme, düşme-z sokaklara.

Diğer yandan, sokakta yürütenler, o binayı kullananlar dahi onun bir düşünce ürünü olduğunun farkında değildir. Ardındaki ilham kaynakları neymiş, dolaşım nasıl daha iyi çö-zülmüş, gün ışığı içeri ne kadar zü-lülmüş? gibi mimarlarca dertlenilen konular, pek de umurunda değildir çoğunlukla o yapıyı kullananların. Aynı sorunsal ister grafik tasarım olsun ister moda veya endüstri ürün-leri, tasarımın diğer alanları için de kuşkusuz geçerli. Kimi tasarımlar ise sadece paftda kalmış, şu ya da bu sebeple hiç üretilmemiştir; ne var ki üretilmemiş olmaları değerle-rini azaltmaz; arşivlerde yok olmaları hak etmezler. Bu koşullar altında, mimarın yapıları hakkında mevcutt-a var olan o "daha fazlası"ı pay-laşma ve aktarma hevesleri oldukça yerinde ve gerekli. Bu yayınlar mes-lek alanlarında arkaдан gelenlere sunulan detaylar, çözümler ve uygu-lamalar hakkında yol gösterici olur-ken, bir yandan da toplumsal bir bilinç ve farkındalık oluşturuyorlar yaratıcı mesai üzerine.

Diğer bir uçta ise daha farklı mi-marlık yayınları var. Yapıt ve dene-yim üzerinden çıkarımlar yapan, üretilen üzerinde farklı düşünce ka-nalları açan yayınlar. Bunları okur-ken, mimarlığın felsefesine, psikolo-jisine, çağdaş dertlerine uzanırız.

Bu yayınlara olan ilgin tarihinin hatırlayamadığım kadar eski ancak son on yılda örneğin Hollandalı mi-mar Rem Koolhaas gibi ne yayınlasa kaçırılmadan takip etmeye çalıştığım isimler de var. Koolhaas, şöhretli mimarlık kariyerinden önce gazete-cilik yapmış olmasından hareketle, mesleki pratiğinin yanında kuru-

cusu ve ortağı olduğu OMA ile çok farklı projelere imza atıyor. Üretimleri, yayınları ve bu yayınları hazırlama biçimleri ile mimarlığı salt bir yapı üretimi işi olmaktan çıkarmış az isimden biri. Bu çerçeveden bakınca, mimarın sunduğu farklı formatlar, kitapların grafik tasarımlarına gösterilen özen ve ebette içeriklerinde sundukları, mimarlık üretiminin sadece beton, çelik ve cam olmadığını, geniş bir kavramlar bütünü olduğunu ve her zaman sınırlarını genişletmek ve zorlamak istediğini anlayabiliyorsunuz.

COĞRAFI BİR MESELE OLARAK MİMARLIK

Bu ikinci sınıfa sokabileceğim çok az mimari yayını Türkiye'de. Mimar Nevzat Sayın'ın son kitabı da onlardan biri. Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkan kitabın başlığı "Coğrafi bir Mesele Olarak Mimarlık". Nevzat, nadir mimar dostum-

Coğrafi Bir Mesele Olarak Mimarlık / Yapı Kredi Yayınları, Ağustos 2021 / İçerik Editörleri: Nevzat Sayın, Tansel Korkmaz / Yayın Editörleri: Pelin Derviş, Dilara Sezgin / Grafik Tasarım: Emre Senan

da rastlanır biçimde, çok yönlülüğü, ifade gücü ile sadece okumaktan değil, her zaman dinlemekten de keyif duyulan biri. Sanata, şiire, tarihi kentlere olan yakınlığı ve günümüze uzanan devrimci duruşu mimarlığına yansıdığı gibi düşünce dünyamıza da sızdır diledikçe ve okudukça onu bir anda farklı düşünür, çevrenize başka gözle bakar, biraz da duygusallaşırırsınız; hemen her seferinde de meselelerin derinlerine inmek gerektiğini hatırlarsınız.

Bu kitapta da bize mimarlığın derinlerini anlatıyor aslında. Kendi yaşamından ve anılarından yola çıkarak mimarlık meselesinin neleri ne şekilde dertlendiğini gösteriyor. Tüm bunları samimi bir dil ile ortaya koyarken, neden sonuç ilişkisini her paragrafta bulabiliyor, anlamlandırabilmen verdiği rahatlık ile kuşanyorsunuz. Daha kitabı edinmeden kısa

bir süre önce karşılaşmamızda heyecanlı bahsettiği o yazılış anı ile başlıyor kitabın ön sözü. "Kendimi bildim bileli, hep yanımda taşıdığım defterlere 'benim olan her şeyi' yazıp çiziyorum."

Sanat ile yakın ilişkisi olan ve sanatsal üretimleri de bulunan mimarın, geçtiğimiz yıllarda Ankara'da Siyah Beyaz Galeride açılan sergisinde defterlerini incelemekten kendimi alamamıştım. O defterler ki zaten her biri ayrı bir sanat eseri olduğundan, aynı eda ile sergileniyorlardı. İşte o defterlere yazdığı her şeyi, yani düşüncelerinin tümünü güçlü bir biçimde sahiplenene bu grişten sonra onun nasıl bir sabah erkenden uyanıp, üç gün boyunca bu kitabı "akakalem" yazdığını ve sonra bu yazıları kimlerin süzgecinden tek tek geçirdiğini, yayına hazırlarken nasıl da genişleyerek bir ekip işi haline geldiğini okuyorsunuz.

Geçmiş yıllardan itibaren gütmüze dek İstanbul'dan Bodrum'a, İzmir'e (daha geniş anlamda Aslında Ege'ye) uzanan bir dizi anı paralelinde, yapıya, doğaya, yere dair sağlam, oturaklı ve okunaklı mimar düşünceleri sizi alıp içine götürüyor sözleri çeşitli coğrafyalara.

Okurken, nesneyi, rüzgârı, yeri, tarihi, yöntemi, öğrene öğrene ıleriyorsunuz. Siyaset, toplum, politika, etik bütünlükler ve daha nice esaslı kavram, Nevzat'ın bu kitabında harmoni içinde bir birine dolana dolana bir mimar düşüncesi işa edere yükseliyor. Mimarın sadece yapı tasarlayan olmadığını, üretimleri ile toplumu şekillendiren sorumluluğunu hatırlıyorsunuz her satırda.

TOPLUMSAL BİR MESELE OLARAK MİMARLIK

Mimarî üretim, özünde bir yerin iklimini, topografyasını ve fiziksel özelliklerini dikkate alan bir iş. Nevzat'ın burada coğrafya kelimesini kullanmasının temelinde ise muhtemeldir ki mimarlığın o yerin kültürü, endüstrisi, tarihi özellikleri, süregelen alışkanlıklar, hikayeleri gibi bağlantılı olduğu asıl meselelerin bu kitapta anlatılanlar olması. Yapı böylesine bütüncül bir biçimde ele alındığında ve tasarlandığında, o zaman o yeri onurlandıran ve ortaya özgün bir eser olarak çıkabilen bir çehreye bürünüyor.

Kitabın bu içeriği, Nevzat'ın kişisel anılarının zengin bir biçimde samimi bir üslup ile kelimelere dökülmesi ve tüm yayının kolektif bir biçimde hazırlanmış olması onu sadece mimarların değil, herkesin okuyabileceği bir eser haline getiriyor. Nevzat Sayın'ın, mesleki üretimi bir hayli yoğun bir mimar olarak, başta mimarlık eğitimine dair eleştirel yaklaşımı, bu kitabın ana hattını oluşturuyor. Bir tür okulda öğretmenler olarak okunabilecek satır araları var. O'nun meslektaşları ile bu konuda gerçekleştirdiği iş birlikleri ve düşünce alışverişleri, İstanbul'un Kuzgunçuk semtinden, antikite turlarına ve nihayetinde Emre Senan Tasarım Vakfı'nın Yahşişey yaz okulundaki çalışmalarına dek uzanıyor. Kitabın çok büyük bir kısmı Yahşişey köyünde, köye saygıyla, yine Nevzat tarafından tasarlanmış yapıda yıllardır süregelen tasarım çalışmalarına ayrılmış.

Bu mimarlık kitabında bu sınırlı yerime sığdıramayacağım kadar çok şey var anlatmak istediğim. Üstelik hala da bitirmedim; sınırlı yerimde mimarlığın ve yaratıcılığın sınırsızlığına kapı açan, kendi de sınırsız bir mimarın kitabını sizlere anlatmak için daha fazla bekleyemedim. Alıp okumanız dileği ile.